

Despre autor:

Scriitor și muzician elvețian, Daniele Dell'Agnola este profesor la Scuola universitaria professionale (SUPSI – Elveția), unde predă literatură. A publicat unsprezece cărți, inclusiv romane și povestiri pentru copii și adolescenți, dintre acestea: *Baciare non è come aprire una scatola di tonno*, Editura Infinito, 2014 și *Anche i bruchi volano*, GCE, 2016. A creat rubrica de povestiri „Il bidello Ulisse” pentru *Corriere del Ticino*, din care s-a născut o emisiune de televiziune dedicată cărților pentru copii și tineret, difuzată între 2015 și 2017 pe *TeleTicino*. Colaborează cu *Radiotelevisione svizzera (RSI)* de limbă italiană, focalizându-se pe misiunea asumată de promovare a lecturii. De mai mulți ani realizează diverse proiecte teatrale la Teatro TAN din Biasca. A compus muzica pentru spectacolul realizat după cartea *Il fondo del sacco* de Plinio Martini, pus în scenă cu Margherita Saltalamacchia. În ultimii ani, a deschis o colaborare cu actrița de origine română Ioana Butu, autoarea piesei de teatru *Îmbrățișare*, pentru care a realizat, de asemenea, muzica. Spectacolul a avut peste cincizeci de reprezentații în Elveția, Italia și România. În anul 2021, romanul *Luna din cufăr* a fost publicat în limba italiană de Pro Grigioni Italiano și difuzat de Armando Dadò editore. S-a bucurat de un real succes în rândul publicului cititor din Elveția, fiind tradus în germană și retoromană, considerată, din anul 1938, a patra limbă oficială a Elveției. În 2023, Teatro de Gli Incamminati din Milano a pus în scenă un spectacol-lectură după carte, în timp ce Radioteleviziunea Elvețiană a produs pe baza acesteia o dramă radiofonică pentru RSI Rete Due.

Despre traducătoare:

Violeta Popescu este absolventă a Facultății de Istorie și Filosofie din cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca și a unui doctorat la Universitatea Svizzera Italiana din Lugano. A lucrat ca profesor de istorie la Brașov, iar din 1998 până în 2004, ca muzeograf și redactor la mai multe reviste și anuare de istorie publicate de Centrul Ecleziastic de Documentare din Sfântu Gheorghe. După stabilirea în Italia, fondează în 2008 asociația Centrul Cultural Italo-Român din Milano. A publicat volumul de interviuri *Personalități române în Italia (Personalità romene in Italia)*, Editura Arco, Milano, 2008. Este coordonatoarea Anuarului *Repere culturale românești în Peninsula* și a Colecțiilor „Memoria” și „Culturi și civilizații” ale Editurii Rediviva din Milano. A tradus lucrarea *Identitatea românească (L'identità romena)*, 2019, iar împreună cu Ida Garzonio, *De la romani la români. Imn latinătății (Dai romani ai romeni. Elogio della latinità)*, 2022, de Ioan-Aurel Pop.

Daniele Dell'Agnola

LUNA DIN CUFĂR

Traducere din limba italiană de
Violeta PopescuPrefață la ediția în limba italiană de
Claudio LosaCluj-Napoca
2023

în limba germană, Chasper Pult, asistat de Claire Hauser Pult, precum și Danielei Albertini, care a lucrat pe ultima versiune și a oferit un plus de bogăție acestei lucrări.

Pentru mine, această carte este una fundamentală, întrucât, scriind-o, m-am lăsat purtat pe valurile vieții. După ce m-am dedicat poveștilor despre adolescenți, care se află în pragul dintre copilărie și maturitate, mi-am dorit să scriu o poveste narată de o voce care să mă ghideze să privesc lumea cu alți ochi. Cele două priviri care se întrepătrund pe copertă poate că sunt o viziune a timpului care se scurge între generații și de care trebuie să avem grijă.

Totul a fost foarte frumos.

Autorul

Cuprins

<i>Prefață la ediția în limba italiană</i> de Claudio Losa	5
Telefonul.....	13
La Val d'Arca.....	17
<i>Tartüfal</i> , kilometrul zero.....	29
Fânul din tălângi	39
Un deget	45
Păpușa Clara.....	49
Yaeli în grădina de legume.....	55
Scrisoarea	59
Doamna Raus!.....	67
Clienta	77
Elveto	81
Căpriorul.....	93
Iarăși telefonul.....	97
Potopul	103
Tonomatul	107
Plecarea	115
Din nou, telefonul.....	125
Zidurile	133
Avocatul	145
Urci, cobori.....	151
Ordinea.....	155
Titluri de final.....	161
<i>Mulțumiri</i>	165

TELEFONUL

Stampa, primăvara anului 2019

De Crăciun, copiilor li se dădea în dar blana unei vulpi. Lucru pentru care azi ești denunțat. Odată, la apusul soarelui, tatăl Giannei din Vico¹, la fel de încordat ca și pușca lui, ochise o vulpe de la marginea pădurii. *Bum!* Stătea în picioare lângă sobă și fereastra era închisă. Au zărit cu toții bucățile de sticlă care săriseră pe stradă. Probabil că le-au înghițit până și peștii din Maira².

— Ești nebun de legat! Nu puteai să deschizi fereastra? Nenorocitul! urlase soacră-sa la el.

Locuiau cu toții în aceeași casă.

— Aș fi făcut zgomot, răspunse tatăl Giannei, netulburat. Iar vulpea ne mănâncă găinile!

¹ Localitatea elvețiană Vicosoprano (n.a.).

² Râul care curge pe cursul inferior al văii Bregaglia (care, după ce trece granița elvețiano-italiană, primește numele de Mera) (n.a.).

— Și până la urmă tot o să le mănânce, că n-ai fost în stare nici măcar s-o nimerești! Dacă vine poliția, ajungi la Beverin¹!

Între timp, animalul se ascunsese prin cine știe ce bârlog, în sus, pe *valun*², ca să-i facă în ciudă. Auzi tot felul de povești, mai ales de vânătoare.

Surtucul, țința, gloanțele, urmărirea cu binoclul, duminicile, cafeaua cu lapte în cupele în care se servește și ciorba. Întoarcerea acasă cu căpriorul. Gătitul sosului pentru carne. Vânătoarea nu e un sport, poți fi sigur, e mai mult de atât. Nici măcar nu știi dacă toate poveștile astea sunt adevărate. Nici măcar nu contează dacă sunt adevărate sau nu.

Într-o zi, a sunat telefonul.

Am ridicat receptorul, dar n-am apucat nici să respir, când un val de cuvinte a dat năvală peste mine. Suspine. În receptor doar suspine, apoi doar disperare. Convorbirea a fost scurtă. Am pus receptorul jos și am rămas acolo cu un gust amar în gură. Acum nu-l pot explica. Un gol în stomac. Îl omorâse.

¹ Clinica de psihiatrie Beverin din comuna Cazis (n.a.).

² Defileu care coboară de pe un munte (n.a.).

Blestemată vânătoare, blestemat telefon: de fiecare dată când suna la ore ciudate, aducea vești proaste.

Am trecut prin prea multe din cauza lui.

Așa că m-am hotărât: îl dau jos de pe perete și-l vâd într-un cufăr. I-a venit și lui vremea să se retragă la pensie.

LA VAL D'ARCA

Stampa, primăvara anului 2019

La șaptezeci și nouă de ani, mi-am spus: *Gata, povestea se încheie aici, mă retrag la pensie!* Am scris o scrisoare, am împăturit-o, am băgat-o într-un plic, apoi am pus plicul într-o agendă ascunsă într-o cutie de carton, iar cutia, în cufărul în care țin documentele importante. Cufărul e aici, lângă *pigna*¹ din *stüa*². *Stüa* e încăperea asta, toată din lemn, iar eu m-am născut aici, în inima acestei case.

În schimb, inima din trupul meu e ca o tobă care bate într-o procesiune de carnaval, de la gât până la genunchi, de la încheieturi la cap, căci, în curând (o știe tot satul!), voi citi acel *rămas-bun* de la cariera mea. Dar n-o să-mi iau rămas-bun și de la viață, asta nu, poți fi sigur! Sper să nu plâng.

¹ *Sobă*, în dialectul bregaglian (n.a.).

² Cuvânt care derivă din limba germană, *Stube*: *sufragerie* (n.a.).

Mi-e frică să nu greșesc, dar n-am de ce să mă rușinez.

Sala de mese e frumoasă atunci când amurgul o îmbracă în roșu. Este acel moment al serii când se pregătește sosul de roșii. Checo, nepotul meu, a venit special de la Basel și a pregătit pizza pentru toți. Sunt persoane venite din Stampa, Caccior, Casaccia, Vico, Sopra și Sottoporta¹. Virgilio ne solicită atenție, bătând cu o linguriță în paharul cu vin *rosé* deja gol.

— Liniște! Haideți, un pic de liniște acum, vorbește Jolanda.

Am așezat în ordine cupele și șervețelele pe mese, am deschis sticlele de merlot. Virgilio și Peter, care au multă experiență atunci când e vorba să țină discursuri în cadrul meselor rotunde ale celor mai fideli clienți, m-au sfătuit să respir adânc și să memorez prima propoziție: *Salutare tuturor!*

Mi-am pregătit cuvintele, vocea, locul unde să stau în timp ce citesc. Pe farfurioare sunt mășline, pe care oricum nu le mănâncă nimeni. Aici lumea preferă pateul de vânat și atât.

Trebuie să spun: *Salutare tuturor!*

¹ Partea superioară și partea inferioară a localității Bregaglia, a căror linie de separare coincide cu strâmtoarea din valea creată de colina Castelmur din Promotogno (n.a.).

Peter și Virgilio fac grimase, clipesc din ochi, dând din cap, ca și cum ar spune: *Hai, Jolanda, curaj!*

Trag aer în piept și spun:

— Salutare tuturor...

Fir-ar să fie, nimeni nu se mai mișcă, chiar mă ascultă pe bune.

— ... la final de carieră, după cincizeci și patru de ani la Val d'Arca, a sosit momentul să las locul celor mai tineri. Vă mulțumesc tuturor că ați venit în acest loc, în toți acești ani, în calitate de clienți și prieteni. Din păcate, lipsesc mulți, dar ne-au lăsat amintiri frumoase, multe seri, lungi, foarte lungi seri pe care le-am petrecut împreună. Și eu stăteam acolo, pe jumătate adormită. Prima mea chelneriță a fost sora mea Vera, care a avut o viață grea. Era 1 august 1965. A rezistat puțin, ca ospătăriță, fiindcă nu era chiar meseria ei, și de asta nici măcar n-am plătit-o. Dar să nu mă spuneti sindicatelor...

Izbucnesc râsete și atunci mă relaxez și continui.

— ... În aceste vremuri grele, sper ca fiica mea și toată familia ei să poată lucra aici, la restaurantul și hotelul Val d'Arca, cu satisfacție și cu sprijinul vostru! Am văzut că în această seară sunt multe chelnerițe care au lucrat pentru mine la Val

d'Arca. Le cer scuze că nu le-am plătit cel de-al treisprezecelea salariu!

Aplauze. E frumos când ești aplaudat pentru ce ai spus. Mereu mi-e frică să vorbesc, dar poți fi sigur că dacă mă concentrez, sunt capabilă să pregătesc discursuri foarte frumoase.

— Le mulțumesc și celor din grupul Jass!¹ Sunteți atât de mulți, că nu știu ce aș mai putea spune.

Deschid brațele, ca și cum aș îmbrățișa pe toată lumea.

— Ești minunată, Jolanda!

— Minunată!

— E adevărat, ia cuvântul Virgilio, care are părul aproape gălbui, dar mereu ciufulit, ca al lui Alberto Giacometti. Trecuse de mult de miezul nopții și noi nu mai terminam cu discuțiile. Tu, Jolanda, erai foarte răbdătoare. Obosită, cu pleoapele grele, dar mereu amabilă.

— Și-atunci, putem spune că te iubim! adaugă Peter.

— Ne-ai suportat cincizeci și patru de ani.

— Te-am suportat pe tine care vorbești mereu prea mult.

¹ Joc de cărți elvețian răspândit și în Bregaglia (n.a.).

— Intervin ca să spun că aceste discuții ni le amintim cu toții: politică, vânatoare, femei. Nimeni nu urla, doar că lucrurile se spuneau cu o tonalitate a vocii destul de înaltă. La volum ridicat!

— Erau povești spuse cu voce tare!

— Povestioare, afirmă Virgilio, ca încheiere.

Aplauze. Toți beau. Între o gură de vin alb și alta de vin *rosé*, se ciugulește din pizza lui Checo (de măsline însă nu se atinge nimeni). Îmi aduc aminte de vărul care trăia la Zürich, Achille. Ne dăduse unul dintre sfaturile lui.

— Jolly Joker. Trebuie să-i spuneți Jolly Joker.

— Ei! Parc-ar fi numele unei săli de dans, a spus soțul meu Elveto.

— Ține de strategia de piață. Jolly Joker atrage lume.

— Da' de unde piață, piața o crezi dacă muncești. Așa că aici procedăm astfel: de la pădure în sus e Val d'Arca, așa că Restaurantul Val d'Arca să se cheme! Categorie!

Petrecerea se termină, e deja miezul nopții, nepotul meu Checo e în bucătărie; curăță tăvile, așa că mă apropiu și îl întreb cum îi merg treburile cu afacerea „Vito”, lanțul de pizzerii pe care le-a deschis la Basel. Oriunde vezi cu ochii numai